סז: איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

במישלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כספ. תימה מה כין זה לגיית' דע"כ יכול לסלקו אם לא היה יכול לסלקו אם כן בלא נכייתא נמי שרי כדמשמע לעיל דקאמר באתרא דמסלקי לא ניכול אלא בנכייתא משמע אבל באתרא דלא מסלקי אבלי אפילו בלא נכייתא וזה דומק לומר דבנכייתא אין דרך לנכות אלא דבר מועט אבל במשכנתא דסורא רגילים היו לשום כדי שויו דמשמע דמשום דכתבי הכי שרי ור"ל דמאחר שמפרש כן לא מיחזי כהלואה אלא כלוקח ממנו פירות של השנים הללו באותן דמים אבל כשאינו כותב לו כך אלא מנכה כל שנה ושנה בפני עצמה נראה כאילו מוחל בניה פירות אותה שנה בשכר מותר המלוה כדתנן (לעיל ל' סד:) לא ישכור הימנו בפחות ואפילו אם נאמר שלא יוכל לייקר לו פירות של שנה אחרת דמסתמא אין באין לעשות תנאי חדש בכל שנה מ"מ הואיל ולא קצבו סכום כל השנים לפרש בשטר במישלם שניא אילין תיפוק מיחזי כהלואה:

האי משכנתא באתרא דמסלקי אין ב"ח גובה הימנה. דהוי כמטלטלי דיתמי דלא משתעבדי לבעל חוב ולא דמי ליתומים שגבו קרקע בחובת אביהן דב"ח חוזר וגובה אותה מהן אע"ג דשומת הדרא לעולם דלא הדרא אלא משום ועשית הישר והטוב ומרישא הוא דקא זכין לה כדאמרינן בפ"ק (לעיל ד' נח:) ולהכי נמי אוכלין הפירות בלא נכייתא:

ושביעית משמטתה. לא דמי למלוה על המשכון דאינה משמטתה דשאני מטלטלין דתפיס להו וקנה להו שלא בשעת הלואתו כר' יצחק (לקמן ד' פב.) ולהכי גם בשעת הלואה חשוב של אחיך גידך אבל קרקע לא:

והלכתא צריך למקנא מיניה. אין לפרש משום דמלוה קאמר מסתלקנא והוי פעומי מילי דלוה איכני לאתגויי דא"כ אמאי צריך למיקנא ליתא דלוה יתנה [ג] ונראה דאיירי לאחר שלוה הימנו סתם דאפי' אם יתנה הלוה צריך קנין שלא יחזור בו דאי בתחילת הלואה אע"ג דהוי אחרא דלא מסלקי כיון שזה עמד ונוח לא יכול לקנות אלא מה שהוא מקנה לו: **רבינא אבל בנכייתא.** תימה לעיל אמרינן לגורנא מרבנן אפי' בנכייתא לא ניכול ועוד דלעיל איפליגו בקיצותא רב אחא ורבינא ואפי' מאן דשרי מודה בנכייתא דאסור לכל הפחות לגורנא מרבנן ואומר ר"ת דרבינא לא היה רוצה ליטול הפס ולעשות עצמו גורנא מרבנן ועוד נמצא מוגה בספרו של רבינו תם רפרס במקום רבינא בפלוגתא דקיצותא וי"מ דהך נכייתא דרבינא היינו קיצותא דאיכא דאמרי לעיל אמאי אמר שנים אחליה בנכייתא מכאן ואילך שיימינן לכולהו פירות דהא פליגי רב אחא ורבינא וקיימא לן דרבינא לקולא ונראה שגם ר"ח סובר כן שפסק דקיי"ל כרב אשי דלא אכיל בנכייתא ולא שרי לגורנא מרבנן אלא כמשכנתא דסורא אם כן ר"ל דנכייתא דהכא הוה קיצותא מדלא שרי אלא כמשכנתא דסורא: ועוד

ואפי' הוא כרשות של מוכר: **אע"ג דלא אגבהינהו.** [ב] בשעת מתן מעות התנה על מנת שלא תוכל למלקני עד כך וכך שנים כו' ועל מנת כן נתן מעותיו וקרקע נקנה בכסף בין דרך מקח בין דרך שכירות בין בכל הדרכים כפי התנאי: **צריך למיקנא מיניה.** דאי לא קני מיניה דיבורא בעלמא הוא ויכול לומר לא אשנה מן המנהג: **א"ל איזיל ואייתי זוזי.** ואשלם לך ומעתה אל תאכל פירות עוד: **לא אכיל.** הואיל והמעות מוכנים לו ולא נתנו לו רשות להיות שומט ואוכל. **ובאתרא דמסלקי קאי:** **שדה אחוזה.** שאמרה תורה (ויקרא כה) לפדותה מן ההקדש לפי השנים שעד היובל כלע ופונדיון לשנה כפי חשבון חמשים שקל לבית זרע חומר שעורים לחרבעים ותשע שנות היובל: **ואע"ג דאכיל פירי.** הקדש טובת ששוין פירות של כל השנה הרבה:

פריק

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ו מהל' מלוה הל' ז ופ"ז הל' ח סמג לאוין קצ טוש"ע י"ד סי' קכב סעי' ח הגה"ה:

עא ב מיי' שם פ"ו הל' ח סמג שם טוש"ע שם סעי' ח:

עב ג מיי' פ"ז שם הל' ד סמג שם טור י"ד סי' קנב וטוש"ע מ"מ סי' מז סעי' ב וסי' רעח סעי' ז:

עג ה ו מיי' שם סמג שם טור י"ד שם:

עד ז ח מיי' שם הלכה ג סמג שם טור י"ד שם:

עה ט י טור י"ד שם:

מוסף רש"י

כי משכנתא דסורא דכתבי בה הכי כו'. ומקנתא דרבנן הויא הן משכנתא, משום דהמלוה לחבירו על שדהו אסור לאכול הפירות משום רבית, אבל בנכייתא מותר, כפיין משכנתא דסורא, שמלוה עשרה מנה על שדהו ונטוף עשר שנים אחר הקרקע לבעלים בחנם ומצא קוזה פירות של כל שנה כמנה ואין כאן לד רבית, ואע"פ שעדין הפירות כפלים, שהרי הוא קרוב לשכר וקרוב להפסד, שמקבל פירות של כל שנה כמנה ואפילו בשנת שדפון שלא יהו שוין פירות השנה דיעבד (רשב"ם ב"ב לח:). בסיסני. כלי שמשו סיסני (פסחים מב:) כלי שנותנים בו תמרים (שבת קי:). כליו של לוקח ברשות מוכר. כגון שפקח ונתן לתוך מדה של לוקח, אי מדד במדה שלו ופסקו לכליו של לוקח, והכית של מוכר הוא, קנה לוקח. כאילו נתן לתוך רשותו של לוקח (רשב"ם ב"ב פח:).

מסורת הש"ס

ג) לקמן קי. כ"ב לה: [לח.]. ב) [קידושין כה: כ"ב פה: ע"ז עח:]. ג) [דברים מד].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לתתן לאסר וכו' אסר היכי שרי:

גליון הש"ס

גמ' בי משכנתא דסורא. עיין פסחים דף קיב ע"ב מלוה ונוף גדול: תוס' ד"ה רבינא ובו' ואורי"ת דרבינא לא היה רוצה. עיין בגלוי רנה מ"ה ס"ם מקנה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אמר אחיל כו'. נ"ב הרמב"ם השמיטו וכן הרי"ף: [ב] רש"י ד"ה ואמר לא משתלקנא בשעת כו'. נ"ב ורמב"ן ורשב"ם מפרשים אפילו אחר מתן מעות. נ"ו ומ"מ. וכתבו ערמב"ם מפרש בפירש"י: [ג] תוס' ד"ה והלכתא. ונראה כו'. נ"ב ובשעת מתן מעות אמ"ש רש"י. דא"ש ועוד אבל הרמב"ם אינו מחלק בכל זה ומשמע דאפי' בשעת הלואה וכו' נ"ו:

כגדולים

אמר רבא בריה דרב יוסף משמיה דרבא [א]האי משכנתא באתרא דמסלקי לא ניכול אלא בנכייתא וצורבא מדרבנן אפילו בנכייתא לא ניכול אלא במאי ניכול בקיצותא הניחא למאן דאמר קיצותא שריא אלא למאן דאמר קיצותא אסירא מאי איכא למימר דאתמר קיצותא פליגא בה רב אחא ורבינא חד אמר קיצותא שריא וחד אמר קיצותא אסירא היכי דמי קיצותא דאמר ליה עד חמש שנין אכילנא לה בלא נכייתא מכאן ואילך שיימנא לך כולהו פירי איכא דאמרי כל בלא נכייתא אסור אבל היכי דמי קיצותא דאמר ליה עד חמש שנין אכילנא בנכייתא מכאן ואילך שיימנא לך כולהו פירי מאן דאסר בקמייתא שרי בבתרייתא מאן דאסר בבתרייתא היכי שרי למיכל שרי *[ב]כי [ג]משכנתא דסורא דכתבי בה הכי במשלם שניא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אמרי תרוייהו [ד]האי משכנתא באתרא דמסלקי אין בעל חוב גובה הימנה ואין הבכור נוטל בה פי שנים ושביעית משמטתה [ה]ובאתרא דלא מסלקי בעל חוב גובה הימנו ובכור נוטל בו פי שנים ואין שביעית משמטתה ואמר מר זוטרא משמיה דרב פפא [ו]האי משכנתא באתרא דמסלקי מסלקי ליה ואפילו מתמרי דאבודיא [ז]אי אגבהנהו בסיסני קננהו ולמאן דאמר [ח]כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח אפילו דלא אגבהנהו בסיסני קננהו: [ט]פשיטא באתרא דמסלקי ואמר לא מסתלקנא הא קאמר דלא מסתלקנא אלא באתרא דלא מסלקי ואמר מסתלקנא מאי צריך למקנא מיניה או לא רב פפא אמר לא צריך למקנא מיניה רב ששת בריה דרב אידי אמר צריך למקנא מיניה והלכתא [י]צריך למקנא מיניה [א] אמר איזיל [יא]ואייתי זוזי לא אכיל איזיל ואתרה ואייתי זוזי רבינא אמר אכיל ומר זוטרא בריה דרב מרי אמר לא אכיל [יב]והלכתא לא אכיל רב כהנא ורב פפא ורב אשי לא אכלי בנכייתא רבינא אכיל בנכייתא אמר מר זוטרא מאי טעמא דמאן דאכיל בנכייתא מידי דהוה אשדה אחוזה שדה אחוזה לאו אע"ג דקא אכיל פירי טובא אמר רחמנא

קא

שאין שביעית משמטתו דהתם במשכון של מטלטלין קיימינן וטעמא משום דבעל חוב קונה משכון שבידו דילפינן (לקמן דף פב.) מולך תהיה לדקה[ג] והוה ליה כגבוי: **בעל חוב גובה ממנו.** דמכר הוא אלא והיינו טעמא דכולהו: **אפי' מתמרי דאבודיא.** כשגודלין תמרים שוטתין מחצלות תחת הדקלין וטופלים התמרים עליהם ואם בא ושילם לו מעותיו מסלקו אף מן התמרים התלושין שעל המחצלות: **ואי אגבהינהו ככר בסיסני.** שנתן בתוך סלים כשנטלן מן המחצלות: **קנה.** אותם בהגבהה קודם שקיבל מעותיו והרי הן שלו: **ולמ"ד.** בבבא בתרא (ל' פה:): **כליו של לוקח קונה לו.**

מסורת הש"ס

(ד) [ב"מ לט.]. ה) [ב"מ לט.]. ו) [ב"מ לט.]. ז) [ב"מ לט.]. ח) [ב"מ לט.]. ט) [ב"מ לט.]. י) [ב"מ לט.]. יא) [ב"מ לט.]. יב) [ב"מ לט.].

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה כי אמר לא מסתלקנא: (ג) [ב"מ לט.]. (ד) [ב"מ לט.]. (ה) [ב"מ לט.]. (ו) [ב"מ לט.]. (ז) [ב"מ לט.]. (ח) [ב"מ לט.]. (ט) [ב"מ לט.]. (י) [ב"מ לט.]. (יא) [ב"מ לט.]. (יב) [ב"מ לט.].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com